

Zadeva C-43/24 [Shipov]ⁱ

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

23. januar 2024

Predložitveno sodišče:

Varhoven kasatsionen sad (Bolgarija)

Datum predložitvene odločbe:

18. januar 2024

Vlagatelj kasacijske pritožbe:

K. M. H.

Nasprotna stranka v postopku s kasacijsko pritožbo:

Obshtina Stara Zagora

Predmet postopka v glavni stvari

Združljivost zavezujoče razlage nacionalne ureditve države članice, ki izključuje vsakršno možnost spremembe podatkov o spolu, ki se razume le kot biološki spol, in imena določene osebe v njenih listinah o osebem stanju, s pravom Unije, če ta oseba navede, da je transseksualec

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Razlaga prava Unije na podlagi člena 267 PDEU

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali načeli enakosti državljanov Unije in prostega gibanja, določeni v členu 9 Pogodbe o Evropski uniji (PEU) ter členih 8 in 21 prečiščene različice Pogodbe o

ⁱ Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

delovanju Evropske unije (PDEU) ter potrjeni v členu 7 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in členu 8 Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, nasprotujeta nacionalni ureditvi države članice, ki izključuje vsakršno možnost spremembe podatkov o spolu, imenu in identifikacijski številki (EGN) v listinah o osebem stanju vlagatelja zahteve, ki navaja, da je transseksualec?

2. Ali načeli enakosti državljanov Unije in prostega gibanja, določeni v členu 9 Pogodbe o Evropski uniji (PEU) ter členih 8 in 21 prečiščene različice Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), kot tudi prepoved diskriminacije na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti, določena v členu 10 PDEU ter potrjena v členu 7 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in členu 8 Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ter načelo učinkovitega pravnega sredstva nasprotujejo nacionalni sodni praksi (v obravnavani zadevi razlagalni odločbi št. 2/2023 Obshto sabranie na grazhdanskata kolegia (generalna skupščina civilnih senatov) Varhoven kasatsionen sad (vrhovno kasacijsko sodišče, Bolgarija)), v skladu s katero objektivno materialno pravo, ki se uporablja na ozemlju države članice Evropske unije, ne določa nobene možnosti za spremembo spola, imena in identifikacijske številke v listinah o osebem stanju vlagatelja zahteve, ki navaja, da je transseksualec, s čimer bi se ta znašel v drugačnem položaju, kot bi bil v drugi državi članici, katere sodna praksa je nasprotna?

Ali je dopustna nacionalna sodna praksa, ki zaradi vere in morale ne dopušča spremembe spolne identitete, razen če je to pri določenih – interseksualnih – osebah potrebno iz zdravstvenih razlogov?

Ali je dopustna nacionalna sodna praksa, v skladu s katero je sprememba spola zaradi vere in morale dovoljena le v nekaterih primerih in za nekatere (interseksualne) osebe iz zdravstvenih razlogov, ne pa tudi v drugih primerih spremembe spolne identitete iz drugih, drugačnih zdravstvenih razlogov?

3. Ali velja obveznost držav članic Evropske unije, ki jo priznava sodna praksa Sodišča Evropske unije (v sodbah v zadevah C-673/16 in C-490/20) v zvezi z uporabo Direktive 2004/38/ES in člena 21(1) PDEU, da se prizna osebno stanje osebe, ki je bilo ugotovljeno v drugi državi članici v skladu z njenim pravom, tudi glede spola kot bistvenega elementa osebnega stanja, in ali je treba spremembo spola osebe, ki ima tudi bolgarsko državljanstvo, ugotovljeno v drugi državi članici, vpisati v ustrezne registre Republike Bolgarije?

4. Ali je ob upoštevanju pravice do poštenega sojenja, ki izhaja iz Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, dopustna zavezujoča razlaga ustave iz sodbe Konstitutsionen sad (ustavno sodišče, Bolgarija), v skladu s katero je treba pojem „spol“ razumeti le v biološkem smislu; ali je ta razlaga združljiva z zahtevami prava Unije in ali lahko pomeni pravno oviro za vpis spremembe spola?

Navedene določbe prava Unije in sodna praksa Sodišča Evropske unije

Pogodba o Evropski uniji (v nadaljevanju: PEU), zlasti člen 9

Pogodba o delovanju Evropske unije (v nadaljevanju: PDEU), zlasti členi 8, 10, 21 in 267

Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), zlasti člen 7

Direktiva Sveta z dne 9. februarja 1976 o izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zvezi z dostopom do zaposlitve, poklicnega usposabljanja in napredovanja ter delovnih pogojev (76/207/EGS) (v nadaljevanju: Direktiva 76/207/EGS)

Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja Direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EGS (v nadaljevanju: Direktiva 2004/38/ES)

Direktiva 2006/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu (v nadaljevanju: Direktiva 2006/54/ES)

Navedene sodbe Sodišča:

- Razzouk in Beydoun/Komisija, 75/82 in 117/82, ECLI:EU:C:1984:116
- Defrenne, C-149/77, ECLI:EU:C:1978:130
- P./S., C-13/94, ECLI:EU:C:1996:170
- Grzelczyk, C-184/99, ECLI:EU:C:2001:458
- Coman in drugi, C-673/16, ECLI:EU:C:2018:385
- Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo“, C-490/20, ECLI:EU:C:2021:1008

Navedene določbe mednarodnega prava

Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: EKČP), zlasti členi 8, 9 in 14

Priporočilo CM/Rec(2010)5 Odbora ministrov državam članicam o ukrepih za boj proti diskriminaciji na podlagi spolne usmerjenosti ali spolne identitete z dne 31. marca 2010 (ki ga je sprejel Odbor ministrov Sveta Evrope)

Resolucije parlamentarne skupščine Sveta Evrope:

- 2048 (2015) z dne 22. aprila 2015 o diskriminaciji transseksualnih oseb v Evropi
- 1728 (2010) z dne 29. aprila 2010 z naslovom „Diskriminacija na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete“

Poročilo o diskriminatorskih zakonih, praksah in nasilju nad osebami na podlagi njihove spolne usmerjenosti in spolne identitete (A/H[RC]/19/41) z dne 17. novembra 2011

Navedena sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) v Strasbourgu:

- Sodba z dne 25. marca 1992, B proti Franciji (pritožba št. 13343/87)
- Sodba z dne 9. julija 2020, Y. T. proti Bolgariji (pritožba št. 41701/16)
- Sodba z dne 27. septembra 2022, P. H. proti Bolgariji (pritožba št. 46509/20)

Navedene nacionalne določbe

Konstitutsia na Republika Bulgaria (ustava Republike Bolgarije, v nadaljevanju: ustava), zlasti členi 4, 6, 32 in 57

Sodba Konstutsionen sad (ustavno sodišče) št. 15 z dne 26. oktobra 2021 v ustavni zadevi št. 6/21

Grazhdanskoprotsesualen kodeks (zakonik o civilnem postopku), členi 127, 146, 280, 288, 292, 293, 546, 547 in od 628 do 633

Nakazatelen kodeks (kazenski zakonik), člen 128

Zakon za grazhdanskata registratsia (zakon o matičnem registru, v nadaljevanju: ZGR), zlasti členi od 1 do 5, 8, 9, od 12 do 14, 19, 42, 45, od 73 do 75, 83, 100 in 101

Zakon za zashtita ot diskriminatsia (zakon o varstvu pred diskriminacijo), zlasti členi 1, 2, 4, 6 ter člen 1, točki 1 in 17, dopolnilnih določb

Zakon za balgarskite lichni dokumenti (zakon o bolgarskih osebnih dokumentih), člen 9

Zakon za sadebnata vlast (zakon o organizaciji sodišč, v nadaljevanju: ZSV), zlasti člen 130

Povzetek dejanskega stanja in postopka

- 1 V skladu z bolgarskim zakonom o matičnem registru je treba v določenem roku po rojstvu vsakega otroka v Bolgariji izdati rojstni list, ki mora vsebovati podatke, podrobno določene v tem zakonu, zlasti ime, identifikacijsko številko, spol in državljanstvo otroka (člen 45). Ime vsake osebe izberejo starši in ga pisno sporočijo matičarju ob izdaji rojstnega lista (člen 12). V skladu s členom 19 navedenega zakona sodišče dovoli spremembo imena ali priimka na podlagi pisne vloge zadevne osebe, zlasti če je to potrebno zaradi pomembnih okoliščin. V skladu s tem zakonom se sprememba podatkov o osebnem stanju v že izdanih listinah o osebnem stanju izvede v sodnem ali upravnem postopku (člen 73).
- 2 K. M. H. je na podlagi zadnjenavedenih določb Rayonen sad Stara Zagora (okrajno sodišče v Stari Zagori, Bolgarija) predlagal, naj s sodno odločbo ugotovi, da je ženskega spola, in odobri spremembo podatkov v zvezi z njegovim spolom in imenom v rojstnem listu.
- 3 K. M. H. je bil rojen 7. avgusta 1990 v Obshtina Stara Zagora (občina Stara Zagora), Bolgarija. Upravni organ občine je zanj 10. avgusta 1990 izdal rojstni list, v katerem je bil vpisan kot oseba moškega spola. K. M. H. naj bi se, čeprav se je rodil z moškimi spolnimi značilnostmi, po videzu, vedenju, zaznavanju, čustvovanju in obnašanju vedno dojemal kot ženska. Že v zgodnjem otroštvu naj ga ne bi zanimale igranje, ki so veljale za fantovske, v puberteti pa naj bi si začel delati ženske pričeske, se ličiti, nositi ženska oblačila in opravljati dejavnosti, značilne za ženske. Že od mladosti naj bi čutil spolno privlačnost do moških. K. M. H. naj bi se obnašal kot ženska, se oblačil kot ženska in se počutil kot ženska, vendar naj bi pri starših in drugih družinskih članih naletel na nerazumevanje. K. M. H. je v osebni izkaznici, ki jo je izdalo Ministerstvo na vatreshnite raboti (ministrstvo za notranje zadeve, MVR) Stara Zagora, vpisan kot oseba moškega spola. Ker naj se njegov videz in vedenje ne bi ujemala s podatkom v uradnih osebnih dokumentih, naj bi imel težave pri iskanju dela. Trenutno naj bi živel v Italiji in imel stalnega partnerja, ki ga vzdržuje. Začel naj bi s hormonsko terapijo in želel opraviti operacijo za spremembo spola, kar naj bi pomenilo tudi spremembo osebnega stanja. Sprememba spola in imena naj bi mu pomagala premagati vsakodnevne nevšečnosti, ki jih doživlja, in težave, s katerimi se sooča pri iskanju dela. K. M. H. naj bi menil, da je njegova človekova pravica, da živi izpolnjeno življenje in v skladu s samim seboj. Njegova želja po spremembi spola naj bi bila resnična in neizpodbitna.
- 4 V postopku na prvi stopnji sta bili pridobljeni mnenji bolgarskega strokovnjaka s področja endokrinologije, presnovnih bolezni in andrologije ter italijanskega psihologa. Potrjena je bila želja osebe, da zaključi klinični in terapevtski postopek za celovito feminizacijo. Ugotovljena je bila distrofija (motnja) spolne identitete ter težave v socialni interakciji in odnosih. Poleg tega sta v postopku dva izvedenca, psihiater in psiholog, sestavila obsežno izvedensko mnenje, v katerem sta potrdila transseksualnost vlagatelja zahteve: ta naj bi želel, da bi ga dojemali kot pripadnika nasprotnega spola, kar naj bi se skladalo z občutkom nelagodja

zaradi njegovega anatomskega spola. Ugotovljeno je bilo, da ocenjevana oseba ne trpi za nobeno telesno ali duševno boleznijo. Šlo naj bi zgolj za motnjo spolne identitete. Pojasnjeno je bilo, da transseksualnost ni duševna bolezen. Nastala naj bi med spolnim razvojem zarodka v telesu matere. Transseksualne osebe naj bi bile prisiljene živeti v nenehnem nelagodju ter v konfliktu z lastno anatomijo in družbo.

- 5 Rayongericht Stara Zagora (okrajno sodišče v Stari Zagori) je s sodbo z dne 28. februarja 2018 predlog K. M. H. zavrnilo kot neutemeljen. Čeprav naj bi bil vlagatelj zahteve transseksualec, naj v bolgarskem pravu ne bi bilo pravne podlage za ugoditev predlogu. V bolgarskem pravu naj ne bi bilo pravil, meril in pogojev, pod katerimi ali v skladu s katerimi naj bi lahko predlog transseksualnih oseb privedel do spremembe podatka o njihovem spolu v rojstnem listu. Zakon naj bi določal postopek za spremembo podatkov o osebnem stanju v že izdanih listinah o osebnem stanju, ne določa pa postopka za spremembo dejstev, na podlagi katerih so bili ti podatki vpisani. Bolgarsko pravo naj objektivno ne bi določalo možnosti, da se spol določi drugače kot na podlagi prvotnih spolnih značilnosti in zlasti na podlagi psihološkega spola kot občutka pripadnosti določenemu spolu. Pojem „transseksualnost“ naj ne bi bil opredeljen za pravne namene; vrzeli v bolgarskem materialnem in procesnem pravu naj ne bi bilo mogoče zapolniti z neposredno uporabo člena 8 EKČP, čeprav naj bi bil ta del nacionalnega prava.
- 6 K. M. H. je vložil pritožbo pri Okrazen sad Stara Zagora (okrožno sodišče v Stari Zagori, Bolgarija), ki je 15. junija 2018 potrdilo prvostopenjsko sodbo. Pritožbeno sodišče je navedlo, da vpis v matični register obsega vse podatke, po katerih se oseba kot nosilka subjektivnih pravic razlikuje od drugih oseb v družbi in družini. Ti podatki, vključno z imenom in spolom zadevne osebe, naj bi bili navedeni v registrih listin o osebnem stanju in registrih prebivalstva. Spol fizične osebe naj bi se ob njenem rojstvu določil na podlagi osnovnih spolnih značilnosti. Pojem „spol“ naj bi bilo treba v skladu z bolgarskim pravom razumeti kot „biološki“, in ne „psihološki spol“, poleg tega pa naj pogoji za spremembo spola ne bi bili zakonsko urejeni. Zato naj ne bi bilo mogoče dovoliti spremembe spola, razen če je to potrebno zaradi telesne spremembe. Določbe zakona o matičnem registru naj bi bile popolnoma jasne in naj ne bi puščale nobenega prostora za drugačno razlago. V teh okoliščinah naj ne bi bilo razlogov, na podlagi katerih bi bilo mogoče spremeniti podatke o osebnem stanju, navedene v rojstnem listu vlagatelja zahteve.
- 7 K. M. H. je zoper sodbo pritožbenega sodišča vložil kasacijsko pritožbo. Varhoven kasatsionen sad (vrhovno kasacijsko sodišče, v nadaljevanju: VKS) je dovolilo kasacijsko pritožbo glede teh vprašanj: (i) ali gre za kršitev bolgarskega prava, če sodišče, ki mu je bila zadeva predložena, zavrne odobritev zakonske spremembe podatkov o osebnem stanju glede „spola“ v rojstnem listu, zahtevane zaradi transseksualnosti, ker tega ne ureja noben zakon? (ii) ali je za uspeh vloge za zakonsko spremembo prvotno registriranega spola osebe potrebna predhodna operacija zunanjih spolnih značilnosti? VKS je s sodbo z dne 28. junija 2019 razsodilo, da transseksualnim osebam proti njihovi volji ni mogoče naložiti

operacije za spremembo telesa kot pogoja za spremembo spola. V skladu s sodno prakso ESČP je možnost, da transeksualci spremenijo spol, zajeta s pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja. Od države se tako zahteva, da zagotovi spoštovanje teh pravic in prepreči neutemeljeno poseganje v njihovo uresničevanje, saj določanje spola, imena, spolne usmerjenosti in spolnega življenja spada v zasebno sfero, ki jo varuje člen 8 EKČP. Ne glede na neobstoj nacionalne ureditve načelo spoštovanja zasebnega in družinskega življenja zahteva, da sodišče za vsak primer posebej preveri, ali so izpolnjeni materialnopravni pogoji za spremembo spola kot pogoj za pravno spremembo podatkov o osebnem stanju v rojstnem listu, da se lahko vzpostavi potrebno ustrezno ravnovesje med javnim interesom in interesom posameznika. VKS je zadevo vrnilo pritožbenemu sodišču v ponovno odločanje z navodilom za izvedbo novih dokazov.

- 8 Okrazhen sad Stara Zagora (okrožno sodišče v Stari Zagori) je pri ponovni presoji zadeve sledilo zavezujočim navodilom VKS. Kljub temu je pritožbeno sodišče 21. novembra 2019 potrdilo prvotno prvostopenjsko sodbo, v skladu s katero se spol novorojene osebe določi ob rojstvu na podlagi njenih primarnih spolnih značilnosti – biološkega spola. V obravnavani zadevi naj bi se zahtevala sprememba individualizirajoče značilnosti „spol“ osebe zaradi njenega notranjega dojemanja pripadnosti ženskemu spolu. Vendar naj bi bil spol biološka in ne družbena kategorija, zato naj ne bi bil odvisen od osebne odločitve, temveč od anatomije in fiziologije. Pritožbeno sodišče je ponovilo ugotovitev, da bolgarski zakon o matičnem registru ne določa postopka za vpis druge, nove, drugačne vrste spola, vključno s tako imenovanim psihološkim spolom, v rojstni list. Sprememba spola naj bi bila v tem postopku mogoča le po telesni spremembi. Kar zadeva fiziologijo, naj bi bila oseba očitno in nedvoumno moškega spola, ne glede na njeno notranjo identifikacijo z nasprotnim spolom. Iz teh razlogov je bilo potrjeno, da zahteva za spremembo podatkov o spolu in imenu v rojstnem listu ni utemeljena.
- 9 Vlagatelj zahteve je zoper to sodbo pritožbenega sodišča vložil kasacijsko pritožbo. VKS je ugotovilo protislovno sodno prakso, prekinilo postopek ter generalni skupščini civilnih zbornic (v nadaljevanju: OSGK) VKS predlagalo izdajo razlagalne odločbe. Posledično je bila izdana razlagalna odločba št. 2/2020 z dne 20. februarja 2023. VKS je nato nadaljevalo postopek v obravnavani zadevi in dopustilo kasacijsko pritožbo zaradi neskladja s sodno prakso Sodišča Evropske unije (zlasti sodbo P./S., C-13/94, ECLI:EU:C:1996:170) o teh pravnih vprašanjih: (a) ali imajo fizične osebe pravico določiti svojo identiteto, vključno s pripadnostjo določenemu spolu? (b) ali zavrnitev sodišča, da bi odredilo spremembo spola, imena in identifikacijske številke v listinah o osebnem stanju vlagatelja zahteve, ki navaja, da je transeksualec, pomeni neenako obravnavanje?

Povzetek obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 10 Po mnenju predložitvenega sodišča je glavni razlog za nujnost predloga za sprejetje predhodne odločbe morebitno neskladje med nacionalno sodno prakso, ki zavezuje predložitveno sodišče, in pravom Unije.
- 11 Najprej je treba poudariti, da Konstitutionsen sad (ustavno sodišče) podaja zavezujočo razlago pojma „spol“, uporabljenega v bolgarski ustavi (sodba št. 15 z dne 26. oktobra 2021). Meni, da je treba ta pojem v smislu bolgarske ustave razumeti le v njegovem biološkem smislu. Namen vprašanja naj ne bi bil, ali je osebi priznana pravica do določitve svojega spola na tak ali drugačen način, temveč je „omejeno na obveznost države, da spoštuje njeno samoodločbo glede spola, ki ni njen biološki spol“. V zvezi s tem je treba po mnenju predložitvenega sodišča preveriti, ali je združljivost z zahtevami prava Unije zagotovljena, če se v celoti upošteva ta zavezujoča razlaga ustave, in ali ta razlaga pomeni pravno oviro za vpis spremembe spola.
- 12 V skladu s členom 130(2) ZSV so razlagalne odločbe zavezujoče za sodne in upravne organe, za organe lokalne samouprave ter za vse organe, ki sprejemajo upravne akte. V zvezi s tem je treba upoštevati tudi posebno pozornost, ki jo predložitveno sodišče namenja razlagalni odločbi OSGK VKS št. 2/2020 z dne 20. februarja 2023, navedeni v točki 7. V skladu s to odločbo veljavno bolgarsko objektivno materialno pravo ne določa nobene možnosti, da bi sodišče v okviru postopka, ki ga ureja zakon o matičnem registru, dovolilo spremembo podatkov o spolu, imenu in identifikacijski številki v listinah o osebnem stanju vlagatelja zahteve, ki navaja, da je transseksualec. Bolgarski pravni sistem naj bi pojem „spol“ razumel le v njegovem biološkem smislu in naj sodišču ne bi omogočal, da bi dopustilo spremembo izdanih listin o osebnem stanju glede spola transseksualne osebe. Šteje se, da neupoštevanje sodbe ustavnega sodišča pomeni kršitev temeljnega zakona, ker krši temeljna načela pravne države, ki se ravna po ustavi in nacionalnih zakonih. Pravo Unije naj ne bi zahtevalo drugačnega sklepa v zvezi s tem vprašanjem, saj so pravila o osebnem stanju v pristojnosti držav članic, kar pomeni, da se upošteva njihova nacionalna identiteta, ki je neločljivo povezana z njihovimi političnimi in ustavnimi strukturami. Sodišče Evropske unije naj bi v svojih sodbah ureditev osebnega stanja in zakonske zveze prepustilo avtonomiji držav članic Unije. V obravnavani zadevi naj bi javni interes prevladal nad interesom transseksualnih vlagateljev zahteve za vpis spremembe spola v matične registre. Sprememba podatkov v izdanih listinah o osebnem stanju vlagatelja zahteve, ki navaja, da je transseksualec, naj bi vplivala na civilni status drugih oseb, vključno z mladoletnimi in poslovno nesposobnimi osebami (otroki vlagatelja zahteve) ter njegovim zakoncem. Posledica tega naj bi bila, da starševstva osebe z rojstvom ne določita dve osebi različnega spola (mati in oče), temveč osebi istega spola, kar naj veljavno pravo Republike Bolgarije ne bi dovoljevalo. Prevladujoči javni interes naj bi izhajal iz preučitve materialnega prava, ki se uporablja v tej državi. Niti zakon o matičnem registru niti noben drug zakon naj ne bi urejal, kako sprememba podatkov o spolu, imenu in identifikacijski številki vlagatelja zahteve, ki navaja, da je transseksualec, vpliva

na listine o osebnem stanju otroka vlagatelja zahteve, zlasti na starševstvo, vpisano v rojstnem listu, v katerem je vlagatelj zahteve naveden kot oče ali mati. Sprememba naj bi vplivala na pravno sfero druge osebe, ne da bi bile posledice take spremembe za otroka izrecno urejene. ESČP naj ne bi razsodilo, da člen 8 EKČP določa vsebinske pogoje za pravico transseksualca, ki od nacionalnega sodišča države pogodbenice Konvencije zahtevajo, da se v izdanih listinah o osebnem stanju dopusti sprememba spola, in naj ne bi ugotovilo kršitve, ki izhaja iz takega nespoštovanja pozitivnih obveznosti države.

- 13 Predložitveno sodišče primerja tudi sodno prakso ESČP in opozarja, da je ESČP s sodbama z dne 9. julija 2020 v zadevi Y. T. proti Bolgariji (pritožba št. 41701/16) in z dne 27. septembra 2022 v zadevi P. H. proti Bolgariji (pritožba št. 46509/20) Bolgarijo obsodilo zaradi kršitve člena 8 EKČP, ker država ni dosegla ustreznega ravnovesja med javnim interesom in osebnim interesom vlagateljev zahteve za spremembo osebnega stanja. ESČP je te odločitve utemeljilo z navedbo, da nacionalna sodišča kljub ugotovitvi, da navedeni spol ne ustreza biološkemu spolu vlagateljev zahteve, in zavrnitvi dovoljenja za spremembo osebnih dokumentov, ker naj to ne bi bilo v javnem interesu, niso navedla razlogov glede posebne narave javnega interesa v zvezi s pravico vlagateljev zahteve do priznanja njihove spolne identitete.
- 14 Glede na navedeno sodno prakso predložitveno sodišče priznava, da pravica do zasebnega in družinskega življenja dejansko zajema možnost transseksualnih oseb, da spremenijo spol, in da ta okoliščina od države zahteva, da zagotovi spoštovanje teh pravic in preprečevanje neutemeljenega poseganja v njihovo uresničevanje. Ker se v skladu z ustavo določbe EKČP neposredno uporabljajo in imajo prednost pred bolgarskim nacionalnim pravom, se lahko posamezniki nanje sklicujejo pred nacionalnimi sodišči, tudi če ni podrobnih nacionalnih predpisov.
- 15 V zvezi s tem predložitveno sodišče meni, da objektivno materialno pravo, ki se uporablja v Bolgariji in vključuje tako pravo Unije kot sodno prakso ESČP, ne vsebuje nobene prepovedi spremembe podatkov o spolu, imenu in identifikacijski številki v listinah o osebnem stanju vlagatelja zahteve, ki navaja, da je transseksualec. Postavlja se vprašanje, ali razlagalna odločba uvaja nacionalno sodno prakso, ki transseksualne osebe obravnava manj ugodno kot interseksualne osebe ali druge osebe, za katere je pravna sprememba spola potrebna iz zdravstvenih razlogov.
- 16 Predložitveno sodišče poudarja, da so transseksualne osebe z bolgarskim državljanstvom že pred sprejetjem razlagalne odločbe št. 2/2023 v sodnem postopku spremenile spol, tudi če ni bil opravljen kirurški poseg ali hormonsko zdravljenje. Pravica oseb do spremembe spola v listinah o osebnem stanju je bila priznana že v več pravnomočnih sodbah bolgarskih sodišč, izdanih na podlagi zakonskih določb. Zato je treba pojasniti, ali upoštevanje priložene razlagalne odločbe ne vodi v diskriminacijo in kršitev pravice do poštenega sojenja (ker razlagalna odločba praktično prepoveduje pravno spremembo spola transseksualnih oseb v prihodnosti).

- 17 Po mnenju predložitvenega sodišča ta razlika v sodni praksi v zvezi z osebami, ki so v enakem ali podobnem položaju, pomeni neenako obravnavanje, ki povzroča negotovost in dvoumnost glede pravnega položaja zadevnih oseb ter vpliva na njihovo pravico do življenja v skladu s spolom, s katerim se same povezujejo. Predložitveno sodišče opozarja tudi, da je treba v skladu z načelom enakega obravnavanja „osebe v enakem položaju obravnavati pravno enako“.
- 18 Predložitveno sodišče meni, da je sprememba spola postopek, ki mora potekati od enostavnejšega in povratnega (nenevarnega za zdravje in življenje) do bolj zapletenega in nepovratnega (s tveganjem za zdravje in življenje). Po tej logiki je treba najprej spremeniti ime in identifikacijsko številko, katerih sprememba je povratna; pozneje lahko transseksualna oseba, če obstaja izrecna želja in svobodna volja, sprejme ukrepe za nepovratne kirurške ali druge posege za prilagoditev fizičnega spola. V interesu transseksualne osebe je, da ni prisiljena v tvegano biološko zdravljenje in nepovratne kirurške posege kot pogoj za možnost poznejše spremembe spola v smislu osebnega stanja.
- 19 Po mnenju predložitvenega sodišča bi morale biti predmet razlage tudi vprašanje, ali prepoved zakonskega spreminjanja podatkov v rojstnem listu ni v nasprotju z načeloma enakosti državljanov Unije in prostega gibanja, ki sta zapisana v členih 8 in 21 PDEU ter potrjena v členu 7 Listine in členu 8 EKČP, saj zadevne osebe ne morejo dokazati svoje identitete z identifikacijo z osebnimi dokumenti, v katerih so vpisane kot osebe nasprotnega spola.
- 20 V zvezi s tem in ker je spol element osebnega stanja, predložitveno sodišče meni, da mora Sodišče preveriti, ali iz prava Unije izhaja obveznost bolgarskega sodišča, da prizna spremembo spola bolgarskega državljana, do katere je prišlo v drugi državi članici, tako da odredi vpis spremembe v ustrezne registre. Nasprotna rešitev bi privedla do tega, da bi lahko bila ista oseba v različnih državah članicah vpisana z različnima spoloma.
- 21 Po mnenju predložitvenega sodišča je nejasnost v zvezi s temi vprašanji, ki so upoštevna za rešitev spora, mogoče razrešiti le z zavezujočo razlago določb prava Unije, navedenih v vprašanjih za predhodno odločanje, za katere je izključno pristojno Sodišče Evropske unije.